

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів напряму підготовки
6.030509 "Облік і аудит"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економічного аналізу.
Протокол № 6 від 06.12.2013 р.

Укладач Сапрун Г. Г.

M54 Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Аналіз господарської діяльності" для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" денної форми навчання / укл. Г. Г. Сапрун. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 32 с. (Укр. мов.)

Подано обсяг знань, які повинен самостійно опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього фахівця. Наведено конкретний зміст самостійної частини навчальної дисципліни, засоби і форми поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит".

Вступ

В умовах ринкової економіки передбачається підвищення ролі аналізу господарської діяльності як функції управління. Здійснення управління зумовлює необхідність мати достовірну, своєчасну економічну інформацію про господарську діяльність і передбачає глибоке вивчення, підготовку і прийняття оптимальних управлінських рішень. Під час підготовки таких рішень аналіз відіграє основну роль і є важливим засобом їх обґрунтування. Тому, удосконалення системи, методів і форм аналізу господарської діяльності на підприємствах є однією із важливих умов поліпшення управління виробництвом в цілому. Елементом учбового процесу, який підвищує якість підготовки спеціалістів є самостійна робота. Ці види робіт є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом, засвоєння знань та навичок.

Метою методичних рекомендацій є допомога студентам денної форми навчання напряму підготовки "Облік і аудит" у організації своєї самостійної роботи з навчальної дисципліни "Аналіз господарської діяльності".

Дана навчальна дисципліна вивчається на базі таких навчальних дисциплін як "Економічна теорія", "Бухгалтерський облік", "Статистика" та ін. Доцільно використовувати навчально-методичні розробки, наочні приладдя, технічні засоби навчання, підручники, навчальні посібники й іншу спеціальну літературу з питань аналізу. Вивчивши навчальну дисципліну, студент повинен засвоїти відповідні компетентності (табл. 1).

Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох змістовних модулів, кожний з яких об'єднує у собі окремий самостійний блок навчальної дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Виконання самостійної роботи закріплює теоретичні знання з даної дисципліни та формує у майбутніх фахівців особисту ініціативу, компетентність, творчий підхід і самостійність під час прийняття рішень.

Опис компетентностей, які набуває та здатен продемонструвати бакалавр після опанування навчальної дисципліни "Аналіз господарської діяльності"

Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
<p>Основні способи і прийоми аналізу господарської діяльності. Інформаційну базу й особливості організації аналізу господарської діяльності.</p> <p>Методику аналізу фінансового стану підприємства.</p> <p>Методику аналізу прибутку і рентабельності.</p> <p>Методику аналізу виробництва і реалізації продукції з урахуванням попиту і пропозиції.</p> <p>Методику аналізу виробничих ресурсів підприємства: трудових, матеріальних і основних засобів, а також організаційно-технічного рівня виробництва.</p> <p>Методику аналізу собівартості продукції, прибутку і рентабельності</p>	<p>Вміти працювати над джерелами економічної інформації для загальної оцінки стану аналізованого підприємства, динаміки його розвитку.</p> <p>Вміти використовувати дедуктивний і індуктивний методи дослідження економічних явищ.</p> <p>Розрізняти причини і наслідок економічних процесів на підприємстві.</p> <p>Здобувати навички розкладання узагальнюючих показників на частки.</p> <p>Обчислювати економічні показники і користуватися ними під час оцінки діяльності підприємства;</p> <p>Визначати відхилення в економічних показниках і встановлювати їхні причини.</p> <p>Виявляти фактори, що впливають на формування економічних показників і взаємозв'язок між ними.</p> <p>Узагальнювати резерви поліпшення економічних показників роботи підприємства.</p> <p>Робити економічно грамотні висновки.</p> <p>Формулювати рекомендації з реалізації виявлених резервів без додаткового залучення трудових, матеріальних і фінансових ресурсів</p>	<p>Надання керівництву підприємства інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень.</p> <p>Участь у розробці заходів щодо реалізації встановлених резервів.</p> <p>Участь у підвищенні кваліфікації працівників підприємства, установи, організації в галузі аналітичної роботи</p>	<p>Контроль за діяльністю структурних підрозділів підприємства щодо реалізації резервів підвищення ефективності діяльності підприємства.</p> <p>Підготовка пропозицій щодо організації взаємодії керівників підприємства з органами державної влади, іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями</p>

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи аналізу господарської діяльності і фінансово-економічний аналіз

Тема 1. Предмет, об'єкт, і завдання аналізу господарчої діяльності

Завдання

1. Підготувати визначення таких термінів: аналіз господарської діяльності, предмет АГД, об'єкт АГД, суб'єкти АГД, економічні резерви.

Зверніть увагу!

Родоначальником систематизованого економічного аналізу, як елементу бухгалтерського обліку, вважають француза Жака Саварі (1622 – 1690 рр.), який увів поняття синтетичного та аналітичного обліків. Ідеї Саварі були поглиблені в ХІХ ст. італійським бухгалтером Джузеппе Чербоні (1827 – 1917 рр.), який створив вчення про синтетичне додавання і аналітичне розкладання бухгалтерських розрахунків.

У Росії наприкінці ХІХ ст. виникли перші школи, в яких викладали елементи аналізу, комерційних розрахунків. Першим російським бухгалтером, який по-справжньому оцінив роль економічного аналізу та його взаємозв'язок із бухгалтерським обліком, був А. К. Роццаховський. Методику аналізу балансу було сформульовано в працях А. П. Рудановського, І. А. Блатова у 20-х роках.

У 30-ті роки курс аналізу господарсько-фінансової діяльності було введено в програму вищих навчальних закладів СРСР. З'явилися перші підручники і посібники з аналізу господарсько-фінансової діяльності. Їх авторами були Н. Р. Вейцман, С. К. Татур, М. І. Баканов.

Саме в 30-ті роки відбулося становлення аналізу господарсько-фінансової діяльності як науки.

За передвоєнні роки з питань економічного аналізу було видано близько трьохсот книжок і приблизно шістьсот наукових статей, публікацій, переважно, російських авторів і російською мовою, у тому числі й для українських вузів. Цього принципу дотримувались і деякі національні

автори та видавництва України, оскільки досить складно, а іноді й неможливо було подолати монополію російської мови. Але й за цих обставин виходили спеціальні видання українською мовою Г. Т. Лешенко, Г. В. Постнікової, О. А. Бугуцького, М. І. Ковальчука та ін.

У повоєнний час аналіз знайшов практичне застосування в управлінні господарством як на рівні підприємств, так і економіки в цілому. Великий вклад у розвиток методології аналізу внесли такі вчені-економісти: А. Д. Шеремет, С. Б. Барнгольц, В. Ф. Палій, І. І. Поклад, І. І. Каракоз, А. Ш. Маргуліс, Н. А. Русак, Б. І. Майданчик, Р. С. Сайфулін та багато інших.

Серед близько тридцяти найвидатніших українських економістів найбільш ерудованим і багатогранним авторитетом був М. І. Туган-Барановський (1865 – 1919 рр.), один із засновників Української академії наук, яка першою у світі мала відділення соціально-економічних дисциплін. М. І. Туган-Барановський на початку ХХ ст. розробив і використав у своїх працях принципів положення теорії економічного аналізу. Застосовуючи прийоми порівняння, рядів динаміки, групувань, індексного аналізу, розкладання на складові й узагальнення. Автор глибоко проникає в суть процесів і явищ, що відбуваються в сільському господарстві країн Західної Європи, Сходу, США. Його праця "Основи політичної економії" містить аналітичну інформацію, що майстерно опрацьована належними прийомами, має глибокий зміст і є незаперечно доказовою.

Свій внесок у розвиток економічної думки зробили українські автори І. Франко, М. Драгоманов, низку праць яких по праву треба віднести до економічних. У багатьох роботах І. Франко подає приклади застосування даних для аналізу становища селян, оподаткування і фінансового стану Галичини, справ банків і банкрутства.

Питання для самостійного опрацювання

1. Роль аналізу господарської діяльності в зміцненні і підвищенні економічного потенціалу підприємства.
2. Узагальнення точок зору вчених-економістів стосовно предмета, об'єкта аналізу господарської діяльності.
3. Що є аналіз господарської діяльності і яка його роль у ринкових відносинах?
4. Що є предметом аналізу господарської діяльності?
5. З чого складається мета і завдання аналізу господарської діяльності?

Література: [1 – 18].

Тема 2. Метод і методичні прийоми аналізу господарчої діяльності

Завдання 1

1. Підготувати визначення таких термінів: метод АГД, методичні прийоми АГД, порівняння, групування, абсолютне відхилення, відносне відхилення.
2. Виконання завдань із використанням методів детермінованого факторного аналізу.

Зверніть увагу!

Обов'язковою умовою для використання способу середніх величин є якісна однорідність сукупності явищ та фактів, що вивчаються.

Завдання 2

1. Підготувати визначення таких термінів: моделювання, елімінування, балансові зіставлення.
2. Підготувати класифікацію статистичних та соціологічних методів, що використовуються в АГД.

Зверніть увагу!

Вибір найбільш підходящого методу залежить від конкретного економічного завдання. Залежно від виду факторної моделі, обирається певний прийом елімінування, за допомогою якого буде проводитись аналіз (табл. 2).

Таблиця 2

Вибір методу аналізу

Прийоми	Моделі			
	Мультиплікативні	Адитивні	Кратні	Змішані
1	2	3	4	5
Ланцюгових підстановок	+	+	+	+
Індексний	+	-	+	-

1	2	3	4	5
Абсолютних різниць	+	-	-	$Y=a(b-c)$
Відносних різниць	+	-	-	-

Питання для самостійного опрацювання

1. Що називають методом аналізу господарської діяльності?
2. Які ви знаєте прийоми аналізу господарської діяльності?
3. З чого складається сутність ланцюгових підстановок?
4. Які особливості прийому порівнянь і методу балансових ув'язувань?

Література: [13 – 16].

Тема 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення

Завдання 1

1. Визначення можливостей використання сучасних комп'ютерних технологій в аналізі господарської діяльності.
2. Чим пояснювальна записка відрізняється від аналітичної довідки та аналітичного висновку?

Питання для самостійного опрацювання

1. Що служить інформаційною базою для проведення аналізу господарської діяльності?
2. Як організована аналітична робота на підприємстві?
3. Основні етапи аналітичної роботи на підприємстві.

Література: [13 – 17].

Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства

Завдання 1

1. Підготувати визначення таких термінів: фінансовий стан, активи підприємства, пасиви підприємства.
2. Продумати відповідь на питання: яку структуру активів і пасивів підприємства ви вважаєте оптимальною і чому?
3. Виконати есе за темою "Умови стабілізації фінансового стану підприємства".

Зверніть увагу!

Серед науковців немає єдиної точки зору щодо того, яку структуру активів і пасивів підприємства треба вважати оптимальною.

Завдання 2

1. Підготувати визначення таких термінів: платоспроможність підприємства, ліквідність.

2. Продумати відповідь на запитання: чи є тотожними такі поняття як ліквідність та платоспроможність?

3. Виконати практичних завдань на визначення ділової активності підприємства.

Зверніть увагу!

До аналізу коефіцієнтів ліквідності в зарубіжній і вітчизняній практиці фінансового аналізу існують дещо різні підходи. Західні спеціалісти використовують 2 коефіцієнти: коефіцієнт поточної ліквідності і коефіцієнт термінової ліквідності. У вітчизняній практиці фінансового аналізу ліквідність балансу зазвичай характеризується 3-ма показниками: коефіцієнтом загальної ліквідності, коефіцієнтом проміжної ліквідності та коефіцієнтом абсолютної ліквідності.

Питання для самостійного опрацювання

1. Поняття фінансового стану підприємства, завдання і джерела аналізу.

2. Баланс підприємства, його зміст.

3. Характеристика майна підприємства і джерел його придбання.

4. Оцінка фінансової стійкості підприємства.

5. Аналіз ліквідності платоспроможності підприємства. Показники ліквідності.

6. Аналіз формування і використання власних оборотних коштів підприємства.

7. Аналіз оборотності оборотних коштів.

8. Аналіз грошових потоків.

Література: [3 – 16].

Підготовка до колоквіуму

Питання для обговорення та самоперевірки

1. Аналіз господарської діяльності як галузь економічної науки, його роль в управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва.
2. Яка історія розвитку аналізу господарської діяльності?
3. У чому полягає предмет аналізу господарської діяльності, його об'єкти, суб'єкти та основні категорії?
4. Які принципи аналізу господарської діяльності існують?
5. Які завдання вирішує аналіз господарської діяльності?
6. Види та напрями аналізу господарської діяльності.
7. Яке місце займає аналіз господарської діяльності в системі наук та його зв'язок з іншими науками?
8. Поняття, сутність економічних резервів та їх класифікація.
9. Метод і методичні прийоми аналізу господарської діяльності, їх класифікація.
10. Порівняння, його застосування в аналізі господарської діяльності.
11. Прийом середніх та відносних показників.
12. Як використовується в аналізі графічний спосіб?
13. У чому полягає прийом групувань в аналізі господарської діяльності?
14. Як в аналізі господарської діяльності використовується моделювання?
15. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів.
16. Що таке балансові зіставлення?
17. Які статистичні методи застосовуються в аналізі господарської діяльності?
18. Які соціологічні методи використовують в аналізі господарської діяльності?
19. Економіко-математичні методи, які застосовуються в аналізі господарської діяльності.
 - 19.1. Математичні методи, які використовуються як у детермінованому, так і в стохастичному аналізі.
 - 19.2. Математичні методи в стохастичному аналізі.
20. Значення інформації, її характеристика і класифікація.

21. Як проводиться перевірка вірогідності джерел інформації, що використовуються в аналізі господарської діяльності?
22. Поняття і загальні методологічні принципи організації аналізу.
23. Які основні форми і методи організації аналітичної роботи?
24. Основні етапи і послідовність проведення аналізу.
25. Яке документальне оформлення результатів аналізу?
26. Організація аналізу в умовах автоматизованих систем керування виробництвом (АСУП).
27. Яка роль аналізу фінансового стану в оцінці господарської діяльності підприємства в ринкових умовах?
28. Аналіз активів підприємства.
29. Аналіз пасивів підприємства.
30. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
31. Аналіз платоспроможності підприємства.
32. Які особливості оперативного економічного аналізу фінансового стану підприємства?

Література: [1 – 18].

Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності

Завдання 1

1. Підготувати визначення таких термінів: прибуток, збитки, валовий прибуток, беззбитковість виробництва.
2. Продумати відповідь на питання: як проаналізувати структуру фінансових результатів?
3. Розкрити поняття: розподіл прибутку.

Завдання 2

1. Підготувати визначення таких термінів: леверидж, рентабельність.
2. Продумати відповідь на питання: чому рентабельність є більш узагальнюючим показником, що характеризує фінансові результати, ніж прибуток?

Зверніть увагу!

Резерви збільшення суми прибутку визначаються за кожним видом товарної продукції.

Питання для самостійного опрацювання

1. Аналіз валового прибутку.
2. Аналіз чистого прибутку.
3. Аналіз показників рентабельності.
4. Система показників рентабельності.
5. Розподіл прибутку в умовах ринкових відносин.

Література: [9 – 17].

Змістовий модуль 2 . Техніко-економічний аналіз

Тема 6. Аналіз виробництва і реалізації продукції

Завдання 1

1. Підготувати матеріали для аналізу маркетингової діяльності одного з підприємств регіону (на вибір).

Зверніть увагу!

Одним із найсуттєвіших напрямів маркетингового аналізу є цінова політика підприємства на товарних ринках. Цінова політика підприємства повинна коригуватися з врахуванням стадії життєвого циклу товарів.

Завдання 2

1. Підготувати визначення таких термінів: виробнича програма, валова продукція, товарна продукція, асортимент, структура продукції, комплектність, ритмічність та якість продукції.

2. Підготувати визначення таких термінів: максимальний резерв, комплектний резерв і перспективний резерв.

Зверніть увагу!

Невиконання плану з асортименту продукції веде за собою невиконання плану і за її структурою.

Питання для самостійного опрацювання

1. Система показників і фактори, що визначають рівень та продукцію і послуги.
2. Аналіз асортименту продукції, що випускається.
3. Аналіз структури продукції, що випускається.
4. Аналіз якості продукції, яка випускається і її конкурентоздатність.
5. Аналіз сортності продукції (коефіцієнтний метод).
6. Аналіз браку на виробництві.
7. Аналіз комплектності продукції.
8. Аналіз ритмічності виробництва.
9. Оперативний аналіз виробництва і реалізації продукції.
10. Аналіз виторгу від експорту і фактори його зміни.
11. Виявлення резервів зростання обсягу реалізації продукції за рахунок скорочення надпланових залишків нереалізованої продукції.

Література: [9 – 15].

Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці

Завдання

1. Підготувати визначення таких термінів: фонд робочого часу, продуктивність праці, фонд оплати праці, фондоозброєність, трудомісткість.
2. Продумати відповідь на питання: чи є подібними такі поняття як "продуктивність праці" та "виробіток"?

Питання для самостійного опрацювання

1. Аналіз чисельності і руху робочої сили.
2. Аналіз використання фонду робочого часу.
3. Аналіз продуктивності праці.

4. Аналіз трудомісткості продукції.
5. Аналіз формування і використання фонду заробітної плати.
6. Оперативний аналіз використання трудових ресурсів.
7. Застосування економіко-математичних методів при аналізі трудових показників.

Література: [5 – 16].

Тема 8. Аналіз довгострокових активів підприємства

Завдання

1. Підготувати визначення таких термінів: фондоозброєність, фондомісткість, фондovіддача.
2. Продумати відповідь на питання: чим амортизація основних засобів відрізняється від їх зносу?
3. Продумати відповідь на питання: визначення резервів зростання фондovіддачі.

Зверніть увагу!

Віддача активної частини основних засобів – це складний фактор. Серед економістів немає єдиної точки зору щодо формування факторів другого і наступних порядків зміни фондovіддачі. Відповідно, різною є і методика аналізу.

Питання для самостійного опрацювання

1. Аналіз складу і динаміки основних фондів.
2. Аналіз технічного стану основних фондів.
3. Аналіз ефективності модернізації устаткування.
4. Аналіз використання устаткування за часом і потужністю.
5. Аналіз фондovіддачі.
6. Оцінка впливу структури основних фондів на фондovіддачу.
7. Визначення комплексного резерву випуску продукції.
8. Аналіз виробничої потужності підприємства.
9. Оперативний аналіз використання устаткування.

Література: [14 – 17].

Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Завдання

1. Підготувати визначення таких термінів: матеріаломісткість, матеріаловіддача.
2. Продумати відповідь на питання: визначення резервів зниження матеріаломісткості.

Зверніть увагу!

Позитивною вважається тенденція, коли показник матеріаломісткості зменшується від періоду до періоду, а показник матеріаловіддачі, навпаки – зростає.

Питання для самостійного опрацювання

1. Аналіз зворотних відходів і їхнього впливу на випуск продукції.
2. Аналіз матеріалоємності продукції.
3. Визначення впливу зміни матеріалоємності продукції на випуск продукції.
4. Аналіз організації матеріально-технічного забезпечення виробництва.
5. Аналіз нормативної бази підприємства за витратою матеріалів.
6. Основні напрями зниження матеріалоємності продукції.

Література: [6 – 16].

Тема 10. Аналіз витрат на виробництво продукції

Завдання 1

1. Підготувати визначення таких термінів: виробнича собівартість продукції, повна собівартість продукції, витрати.
2. Продумати відповідь на питання: чому витрати на 1 грн продукції є більш узагальнюючим показником, який характеризує здійснені витрати, ніж собівартість?

Зверніть увагу!

Особливість управління накладними витратами полягає не в економії, а в пошуку та досягненні їх оптимального рівня для кожного окремого підприємства. Надмірне скорочення накладних витрат призводить до негативних наслідків: зменшення мотивації управлінського персоналу, рівня автоматизації і комп'ютеризації їхньої роботи, зниження якості обслуговування виробництва тощо.

Завдання 2

1. Визначення резервів зниження собівартості продукції.
2. Продумати основні напрями зниження витрат на виробництво.

Питання для самостійного опрацювання

1. Аналіз витрат на 1 грн товарної продукції.
2. Аналіз структури витрат на виробництво.
3. Аналіз матеріальних витрат на 1 грн товарної продукції.
4. Оцінка впливу поворотних відходів на величину собівартості.
5. Аналіз транспортно-заготівельних витрат.
6. Аналіз матеріальних витрат собівартості виробів.
7. Аналіз трудових витрат.
8. Аналіз трудових витрат у собівартості виробу.
9. Аналіз загальновиробничих витрат.
10. Аналіз калькуляції найважливіших видів виробів.
11. Аналіз інших витрат у складі собівартості.
12. Визначення зведеного резерву зниження собівартості продукції.

Література: [12 – 17].

Підготовка до колоквиуму

Питання для обговорення та самоперевірки

1. Яке значення, завдання та джерела аналізу фінансових результатів?
2. Аналіз і оцінка рівня та динаміки показників прибутку.
3. Аналіз валового прибутку від реалізації продукції.

4. Аналіз рівня беззбитковості.
5. Аналіз і оцінка виробничого і фінансового левериджу.
6. Аналіз використання прибутку.
7. Аналіз рентабельності.
8. Методика факторного аналізу прибутку за системою директ-кост.
9. Методика підрахунку резервів збільшення прибутку і рентабельності.
10. Яке значення та завдання аналізу маркетингової діяльності підприємства?
11. Аналіз попиту на продукцію і формування портфеля замовлень.
12. Оцінка ризику продукції, яка не користується попитом.
13. Аналіз ринків збуту продукції.
14. Аналіз цінової політики підприємства.
15. Аналіз конкурентоспроможності продукції.
16. Напрями, завдання та джерела інформації аналізу виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг).
17. Загальна оцінка виконання виробничої програми.
18. Аналіз асортименту і структури продукції.
19. Аналіз комплектності і ритмічності випуску продукції.
20. Аналіз якості продукції.
21. Аналіз реалізації продукції та оцінка впливу факторів на її зміну.
22. Оцінка виконання зобов'язань за поставками продукції.
23. Як підрахувати резерви зростання обсягу виробництва і реалізації продукції?
24. Значення, мета, основні напрями аналізу трудових ресурсів. Система показників, що їх характеризує.
25. Які завдання аналізу та джерела інформації, необхідні для його проведення?
26. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами, їх складу, структури та руху.
27. Аналіз використання робочого часу.
28. Аналіз показників продуктивності праці.
29. Аналіз формування і використання коштів на оплату праці.
30. Значення, завдання та джерела аналізу використання матеріалів у виробництві.

31. Як аналізують забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами?
32. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.
33. Значення, завдання та джерела аналізу використання основних засобів.
34. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами, їх складу, структури і руху.
35. Аналіз технічного стану основних засобів.
36. Аналіз узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів.
37. Аналіз ефективності використання виробничого устаткування.
38. Яке значення, показники, завдання та джерела аналізу витрат на виробництво та реалізацію продукції?
39. Аналіз обґрунтованості та виконання бюджету витрат операційної діяльності підприємства.
40. Загальна оцінка динаміки та структури витрат на 1 грн продукції.
41. Аналіз прямих витрат підприємства.
42. Аналіз накладних витрат підприємства.
43. Визначення резервів зниження собівартості продукції.

Термінологічний словник

Автономність підприємства (принцип підготовки фінансової звітності) – підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства.

Адміністративні витрати – це загальногосподарські витрати, які виникли протягом звітної періоду в процесі діяльності підприємства у зв'язку з його управлінням та обслуговуванням.

Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Акція – це вид цінного паперу без установленого строку обігу, який підтверджує участь її власника у формуванні статутного капіталу акціонерного товариства, підтверджує право на участь в управлінні акціонер-

ним товариством, дає право на одержання частини прибутку у вигляді дивідендів і право на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства.

Амортизація – системний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Амортизована собівартість фінансової інвестиції – собівартість фінансової інвестиції з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал.

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Безперервність діяльності (принцип підготовки фінансової звітності) – передбачає оцінку активів та зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Валюта звітності – грошова одиниця України.

Валютний курс – установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Вартість, яка амортизується, – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Витрати (дохід) з податку на прибуток – загальна сума витрат (доходу) з податку на прибуток, яка обчислена з облікового прибутку (збитку) і складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового зобов'язання і відстроченого податкового активу.

Витрати на збут – витрати, що виникли протягом звітного періоду в процесі операційної діяльності підприємства, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг).

Витрати інвестиційної діяльності – сума витрат, пов'язаних із придбанням фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів та іншими платежами за наслідками інвестиційної діяльності підприємства.

Витрати операційної діяльності – сума витрат, які виникли в результаті операційної діяльності і виражені собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) та іншими витратами, що виникли протягом звітного періоду в процесі операційної діяльності підприємства.

Витрати майбутніх періодів – витрат, що здійснює суб'єкт господарювання у поточному періоді з метою отримання вигод чи погашення зобов'язань у майбутньому (витрати на освоєння нових виробництв, сплачені авансом орендні платежі, витрати на оплату страхового поліса тощо).

Витрати фінансової діяльності – сума витрат, пов'язаних із погашенням відсотків за позиками, сплатою дивідендів та іншими платежами за наслідками фінансової діяльності підприємства.

Відстрочене податкове зобов'язання – сума податку на прибуток, який сплачуватиметься в наступних періодах із тимчасових, різниць, що підлягають оподаткуванню.

Відстрочений податок на прибуток – сума податку на прибуток, що визнана відстроченим податковим зобов'язанням та відстроченим податковим активом.

Власний оборотний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Внутрішньогрупове сальдо – сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке утворилось внаслідок внутрішньогрупових операцій.

Внутрішньогрупові операції – операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи.

Втрати від участі в капіталі – зменшення вартості інвестицій (в асоційовані, дочірні або інші підприємства), облік яких ведеться за методом участі в капіталі.

Гарантована ліквідаційна вартість:

1) для орендаря – частина ліквідаційної вартості, яка гарантується до сплати орендарем або пов'язаною з ним стороною;

2) для орендодавця – частина ліквідаційної вартості, яка гарантується до сплати орендарем або незалежною третьою стороною, здатною за своїм фінансовим станом відповідати за гарантією.

Господарська одиниця за межами України – дочірнє, асоційоване, спільне підприємство, філія, представництво або інший підрозділ підприємства, які перебувають або ведуть господарську діяльність за межами України.

Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Група – материнське (холдингове) підприємство та його дочірні підприємства.

Група нематеріальних активів – сукупність однотипних за призначенням та умовами використання нематеріальних активів.

Група основних засобів – сукупність однотипних за технічними характеристиками призначенням та умовами використання необоротних нематеріальних активів.

Гудвіл – перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання.

Дата балансу – дата, на яку складений баланс підприємства. Звичайно датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду.

Дата придбання – дата, на яку контроль за чистими активами і діяльністю підприємства, що купується, переходить до покупця.

Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певну суму грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Дивіденди – частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства.

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців із дати балансу.

Довгострокові зобов'язання – усі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.

Додатковий вкладений капітал – сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість.

Дослідження – заплановані підприємством дослідження, які проводяться ним вперше з метою отримання і розуміння нових наукових та технічних знань.

Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальна сума надходжень від продажу за результатами операційної діяльності без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів, непрямих податків.

Дохід від надзвичайних подій – надходження грошових коштів у результат і відшкодування втрат страховими компаніями, благодійні внески та інші, які відповідають визначенню надзвичайних подій.

Дохід від участі в капіталі – сума доходу, отриманого від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться за методом участі в капіталі.

Дохід інвестиційної діяльності – дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів, отримані відсотки і дивіденди та інші надходження від інвестиційної діяльності.

Дохід майбутніх періодів – наперед отримані платежі за роботи, послуги, які будуть виконані у майбутньому, попередня орендна плата тощо.

Дохід фінансової діяльності – сума надходжень власного капіталу, отриманих позик та інших доходів фінансової діяльності.

Дохід чистий від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – різниця між загальною сумою доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та сумами нарахованих податків, зборів, знижок та інших платежів, які підлягають вирахуванню з доходу.

Дочірнє підприємство – підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства.

Еквіваленти грошових коштів – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Елементи витрат – сукупність економічно однорідних витрат.

Ефективна ставка відсотка – ставка відсотка, що визначається діленням суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестицій (або зобов'язання) та вартості їх погашення.

Забезпечення – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Запаси – активи, які:

утримуються для подальшого продажу за умови звичайної діяльності;

перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці втрати.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – звіт про доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства.

Злиття підприємств – об'єднання підприємств (шляхом створення нової юридичної особи або приєднання підприємств до головного підприємства), в результаті якого власники (акціонери) підприємств, що об'єднуються, здійснюватимуть контроль над усіма чистими активами об'єднаних підприємств із метою подальшого спільного розподілу ризиків та вигод від об'єднання. При цьому жодна із сторін не може бути визначена як покупець.

Зменшення корисності – втрата економічної вигоди в сумі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування.

Знос необоротних активів – сума амортизації об'єкта необоротних активів із початку їх корисного використання.

Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Інвестиції – довгострокові вкладення з метою утворення нових і модернізації діючих підприємств, освоєння новітніх технологій та нової техніки, приросту виробництва і одержання прибутку.

Інвестиційна діяльність – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Іноземна валюта – валюта інша, ніж валюта звітності.

Історична (фактична) собівартість (принцип підготовки фінансової звітності) – визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Консолідована фінансова звітність – звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Контроль – вирішальний вплив на фінансову, господарську і комерційну політику підприємства з метою одержання вигод від його діяльності.

Контрольні учасники – учасники спільної діяльності зі створенням юридичної особи (спільного підприємства), які здійснюють контроль за їх діяльністю.

Користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією).

Метод ефективної ставки відсотка – метод нарахування амортизації дисконту або премії, за яким сума амортизації визначається як різ-

ниця між доходами за фіксованою ставкою відсотка і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Мінімальні орендні платежі – платежі, що підлягають сплаті орендарем протягом строку оренди (за вирахуванням вартості послуг та податків, що підлягають сплати орендодавцю, і непередбаченої орендної плати), збільшені:

- 1) для орендаря – на суму його гарантованої ліквідаційної вартості;
- 2) для орендодавця – на суму йому гарантованої ліквідаційної вартості.

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи і зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Надзвичайна подія – подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності і підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді.

Надзвичайні доходи (див. доходи від надзвичайних подій).

Надзвичайні витрати (див. втрати від надзвичайних подій).

Нарахування та відповідність доходів та витрат (принцип підготовки фінансової звітності) – для визначення фінансового результату звітного періоду варто зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження та сплати грошей.

Невідмовна орендна угода – орендна угода, яка може бути розірвана тільки:

з дозволу орендодавця;

якщо відбулася певна непередбачена подія;

у разі укладання орендарем нової угоди про оренду цього самого активу або замість нього іншого аналогічного за призначення активу з тим самим орендодавцем.

Нематеріальні активи – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством.

вом із метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам.

Немонетарні активи – усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей.

Немонетарні статті – статті інші, ніж монетарні статті балансу.

Необоротні активи – усі активи, що не є оборотними.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (засновників) за внесками до статутного капіталу.

Непередбачена орендна плата – частина орендної плати, яка не зафіксована конкретною сумою та розраховується із застосуванням показників інших, ніж строк оренди (обсяг продажу, рівень використання, індекс інфляції та цін, ринкові ставки відсотка тощо).

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Нормальна потужність – очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

НП(с)БО – національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку – нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечить міжнародним стандартам.

Обачність (принцип підготовки фінансової звітності) – принцип згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців із дати балансу.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною та фінансовою діяльністю.

Операційна діяльність інша – операції пов'язані з реалізацією інших оборотних активів, іноземної валюти, операційною орендою активів, отриманням доходів (втрат) від операційних курсових різниць тощо.

Операційна оренда – оренда інша, ніж фінансова.

Операційний ліверидж – регулювання постійних витрат для збільшення прибутку фірми.

Оренда – угода, за якою орендар набуває права користування необоротними активами за плату протягом погодженого з орендодавцем строку.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Пайовий капітал – сукупність коштів фізичних та юридичних осіб (пайових внесків), добровільно розміщених у товаристві для здійснення його господарсько-фінансової діяльності згідно із засновницькими документами.

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Повне висвітлення (принцип підготовки фінансової звітності) – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Послідовність (принцип підготовки фінансової звітності) – передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців із дати балансу.

Поточний податок на прибуток – сума податку на прибуток, визначена у звітному періоді відповідно до податкового законодавства.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Початок строку оренди – дата, яка настає раніше: дата підписання орендної угоди або дата прийняття сторонами зобов'язань щодо основних положень угоди про оренду.

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Придбання (викуп) – об'єднання підприємств – це акт, у результаті якого покупець набуває права контролю над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Принцип бухгалтерського обліку – правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Проценти – плата за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані підприємству.

Резервний капітал – сума резервів, створених згідно з чинним законодавством або засновницькими документами за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Ринкова вартість фінансової інвестиції – сума, яку можна отримати від продажу фінансової інвестиції на активному ринку.

Розкриття – надання інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності.

Розробка – застосування підприємством результатів досліджень та інших знань для планування і проектування нових або значно вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їх серійного виробництва чи використання.

Роялті – платежі за використання нематеріальних активів підприємства (патентів, торговельних марок, авторського права, програмних продуктів тощо).

Рух грошових коштів – надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Спільна діяльність – господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільною контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Спільний контроль – розподіл контролю за господарською діяльністю відповідно до угоди про ведення спільної діяльності.

Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Ставка відсотка на можливі позики орендаря – ставка відсотка, яку мав би сплачувати орендар за подібну оренду або (якщо цей показник визначити неможливо) ставка відсотка за позиками для придбання подібного активу (на той самий термін та з подібною гарантією) на початку строку оренди.

Стаття – елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, встановленими положеннями (стандартами).

Статутний капітал – зафіксована у засновницьких документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства.

Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Строк оренди – період дії невідмовної орендної угоди, а також період продовження цієї угоди, обумовлений на початок строку оренди.

Суборенда – угода про передачу орендарем орендованого ним об'єкта в оренду третій особі.

Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позиченого капіталу підприємства.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітній період.

Фінансові інвестиції – активи, які утримуються підприємством із метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Чиста вартість реалізації запасів – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізації.

Чисті активи – активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань.

Рекомендована література

1. Азаренков Г. Ф. / Економічний аналіз : навч. посібн. Ч. 1 / Г. Ф. Азаренков, З. Ф. Петряєва, Г. Г. Хмеленко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2003. – 208 с.

2. Азаренков Г. Ф. / Економічний аналіз : навч. посібн. Ч. 2 / Г. Ф. Азаренков, З. Ф. Петряєва, Г. Г. Хмеленко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2004. – 232 с.

3. Азаренков Г. Ф. / Економічний аналіз : навч. посібн. Ч. 3 / Г. Ф. Азаренков, З. Ф. Петряєва, Г. Г. Хмеленко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – 243 с.

4. Бутинець Ф. Ф. Організація і методика економічного аналізу / Ф. Ф. Бутинець, Є. В. Мних, О. В. Олійник. – Житомир : ПП "Рута", 2000. – 416 с.

5. Економічний аналіз: навч. посібн. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін. ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.

6. Єфімова О. В. Як аналізувати фінансовий стан підприємства / О. В. Єфімова. – К. : Знання. – 2004. – 118 с.

7. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу / В. М. Івахненко. – К. : Знання-Прес, 2000. – 263 с.

8. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / В. М. Івахненко, М. І. Горбаток. – К. : КНЕУ, 2006. – 302 с.

9. Івахненко В. М. Теорія економічного аналізу: навч. посібн. / В. М. Івахненко. – К. : КНЕУ, 2006. – 232 с.

10. Мельник В. М. Основи економічного аналізу : короткий теоретико-методологічний курс : навч. посібн. / В. М. Мельник. – К. : Вид. "Кондор", 2003. – 128 с.
11. Мец В. О. Організація і методика економічного аналізу (Збірник практичних завдань і тестів за даними П(С)БО) : навч. посібн. / В. О. Мец. – К. : КНЕУ, 2001. – 236 с.
12. Мних Є. В. Економічний аналіз : навч. посібн. / Є. В. Мних. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
13. Мних Є.В. Організація і методика економічного аналізу : навч. посібн. / Є. В. Мних, І. Д. Ференц. – Л. : "Армія України", 2000. – 144 с.
14. Організація і методика економічного аналізу : навч. посібн. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін. ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г.Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
15. Прокопенко И. Ф. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий с применением ПК / И. Ф. Прокопенко, В. И. Ганин, В. В. Москаленко. – К. : Центр учебной литературы, 2006. – 336 с.
16. Савицкая Г. В. Экономический анализ / Г. В. Савицкая. – М. : Новое знание, 2004. – 640 с.
17. Тарасенко Н. В. Організація і методика економічного аналізу діяльності промислового підприємства. – Л. : ЛБІ НБУ, 2000. – 485 с.
18. Фінансовий аналіз / М. Д. Білик, О. В. Павловські, Н. М. Притуляк та ін. – К. : КНЕУ, 2007. – 592 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів напряму підготовки
6.030509 "Облік і аудит"
денної форми навчання**

Укладач **Сапрун Галина Григорівна**

Відповідальний за випуск **Отенко І. П.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2014 р. Поз. № 36.

Підп. до друку Формат 60×90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,0. Обл.-вид. арк. 2,5. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.